

MARTIN ŠRAJER / 3. 1. 2025

Revue na zakázku

Srpen 1981, režisér Zdeněk Podskalský se nachází kdesi uprostřed kazašských stepí, nedaleko hranic s Čínou. Když se po nočním příjezdu chce ubytovat ve svém apartmánu v budově bývalého sanatoria, zjišťuje, že v jeho ložnici spí ředitel rekreačního střediska kuřecího kombinátu. V dopise domů o pár dnů později vystihuje své rozpoložení: „Panebože, co tu dělám. Nevěrohodnost toho happeningu se každým dnem zvyšuje.“^[1]

Autor *Světáků*, *Bílé paní* nebo *Noci na Karlštejně* nebyl do Kazachstánu deportován za trest. Patřil k osvědčeným tvůrcům široce přístupných (hudebních) komedií, po jakých je poptávka v každé době. V režírování filmů pro kino a televizi bez přerušení pokračoval i po srpnu 1968. Mezi tvrdohlavými velbloudy a džigity na koních se octl kvůli hudební komedii *Revue na zakázku*, jedné z mnoha dobových koprodukčních kuriozit.

Oldřich Kaiser a Jiří Lábus ve filmu hrají asistenta choreografa a asistenta režie, kteří připravují lední revui podle *Pohádek tisíce a jedné noci*. Vydávají se do Kazachstánu, aby nastudovali tamější folkór a nasáli inspiraci. Neznají ale zvyky ani jazyk a opakovaně se kvůli kulturním neshodám ocitají v trapných situacích. Zápletka je ale především záminkou k inscenování komických scének, které kromě mimoobrazového komentáře nic moc nespojuje.

Dvojice nepřipravených cestovatelů ovšem nekomentuje pouze záběry kazašské každodennosti. Spolu s dalšími dabéry propůjčují hlasy i svým hostitelům, takže se cestopisný dokument prolíná s nadabovanou kazašskou telenovelou. Jindy mimoobrazoví komentátoři od toho, co zrovna vidíme, úplně utečou (třeba k velbloudům). Výsledkem je pásmo skečů natolik absurdních, až se z jednoduché estrádní zábavy stává podvrtná destrukce pravidel filmového vyprávění a výsměch strojeným družbám mezi národy.

Diváky a divačky při sledování asi mnohokrát napadne, jak film, který nepřestává udivovat zejména tím, že v něm takřka nic nedrží pohromadě a nedává smysl, vůbec mohl projít barrandovským schvalovacím řízením a vzniknout. Podle Podskalského vzpomínek stála na počátku nepřekvapivě zakázka (a podvratnost filmu tak začíná už jeho sebereflexivním názvem). Ta přišla od zástupců Kazachfilmu, kazašských filmových studií.^[2]

Kazachům bylo zřejmě líto, že filmaři ze spřátelených socialistických zemí využívají především filmových ateliérů v Moskvě a Leningradu. A tak v rámci utužování spolupráce mezi národy zavítali na Barrandov s návrhem, zda by čeští tvůrci nechtěli coby filmovou lokaci využít jejich národní chloubu, rychlobruslařský stadion Medeu. Ten se nachází nad největším kazašským městem Almaty, ve výšce asi 1700 metrů nad mořem.

Jenomže česká strana nechtěla natočit dokument o kazašských rychlobruslařích, ale hraný film. Proto bylo třeba napsat scénář. Při jeho vzniku se sešli Valerij F. Karen, Zdeněk Podskalský a překvapivě také Juraj Herz. Ani ve třech lidech nicméně nedokázali dramaturgicky skloubit požadavky dvou kinematografií: druhým hlavním lákadlem filmu se vedle zimního stadionu měla stát oblíbená kazašská zpěvačka Roza Rymbajeva.

Hvězda kazašské pop music, jejíž desku *Výlet do zlaté stepi* u nás svého času vydal Supraphon, hraje v *Revui na zakázku* sebe samu i svou sestru-dvojče, šéfující agentuře, která českým umělcům pomáhá s přípravou lední show. S dvěma kazašskými chloubami a přibližným nástřelem toho, co by se kolem nich mělo odehrát, bylo třeba ještě obsadit tuzemské herce.

Podskalský si do hlavních rolí vybral Kaisera s Lábusem, kteří byli divákům známí např. z televizních silvestrovských pořadů a tvořili dobře seheranou komediální dvojici, což byl hlavní požadavek. Jak v časopise *Květy* glosoval Jiří Lábus, českých herců mělo do Kazachstánu původně odjet víc, „ale ti se domnívali, že jde zase o nějakou recesi, tak nabídku nereflektovali“.^[3] Sám si natáčení daleko od domova užíval. S prostředím se podle Podskalského sžil tolik, že mu ostatní začali přezdívat „stepní upír“.^[4]

S herci a něčím jako scénářem nezbývalo než vyrazit na východ. První část natáčení probíhala ve stepích, kde kazašská produkce nechala kvůli scéně tradiční svatby

postavit 21 jurt s různými ornamenty. Režisér měl svou vlastní. Aby se štáb dostal na místo natáčení, byly položeny dva kilometry nové asfaltové silnice. Podobně vstřícná byla správa letiště v Almaty, která uzpůsobila provoz Podskalského umělecké koncepti. V Almaty se jinak točilo především na zmíněném stadionu. Revuální čísla obstaral moskevský balet na ledě.

Ačkoli ve městě zrovna dostavěli nové filmové ateliéry, Podskalského štáb točil v těch starých, které pamatovaly ještě Sergeje Ejzenštejna, jenž v nich za války dokončoval *Ivana Hrozného* (v Moskvě to nebylo bezpečné). Podmínky pro natáčení nebyly vždy optimální. Tvůrce otravoval hmyz i děti na koních lezoucí do záběrů. Občas se ztratil řidič autobusu nebo se někomu udělalo špatně po skopovém. Z Podskalského anekdotických zápisků přímo z lokací, stejně tak z rozhovorů, které poskytl po návratu do Československa, je ovšem zřejmé, že ho mile překvapilo, jak kulturní zemí Kazachstán ve skutečnosti je.

Opakovaně si pochvaloval vyspělost a pohostinnost Kazachů. Almaty označoval za město, které se stejně jako celý Kazachstán rychle rozvíjí. Natáčení komplikovaly spíš přírodní živly a divoké alkoholové večírky než neochota nebo nepřipravenost kazašské strany. Jednoho dne podle Podskalského vzpomínek začalo hořet pod jurtou ženicha. Požár se v suchém letním podnebí rozšířil tak rychle, že filmaři stačili vynést akorát kameru a lampy. Vyřezávané truhly, koberce i kostýmy zrekonstruované podle muzejních exponátů skončily v plamenech.

Dohru katastrofálního požáru vylíčil Podskalský lakonicky: „Nad námi se objevila helikoptéra. Mají tu protipožární hlídky. Přistála, z ní vystoupil člověk s hasícím přístrojem, podíval se na to a řekl, že je to bez komplikací, protože ve směru větru je cesta a tam se požár zastaví. Odletěl a požár se fakt zastavil.“^[5] Podobné zásahy vyšší moci nám pomáhají pochopit, proč film vypadá, jako kdyby v něm polovina scén chyběla.

Český štáb nakonec, po několika intoxikacích kazašským koňakem a pár setkáních se svišti připomínajícími „malá prasátka“ natočil to, co se dalo, a vrátil se s materiálem do Československa. Náročný úkol tam čekal střihačku Evu Bobkovou, který měla ze záběrů kazašských sudokopytníků a moskevských krasobruslařů poskládat srozumitelný celek. Hodně jí v tom pomohl zmíněný vysvětlující komentář, v některých

případech sloužící k překlenutí dialogů, které zazní v paralelně vytvořené ruské a kazašské verzi.

Kazašská delegace se zúčastnila i slavnostní premiéry filmu, která proběhla 1. prosince 1982 v pražském kině Lucerna. Příhodnější by možná bylo uvedení o 30 dní později, na Silvestra. Nejen kvůli tomu, že Kaiser s Lábusem byli tvářemi silvestrovských estrád, ale také pro nižší nároky publika na smysl a logiku recipovaných pořadů a vyšší ochotu nechat se prostě strhnout přílivem anarchistických gagů. *Revue na zakázku* sice vzešla ze specifického kulturně-politického kontextu, ale coby nonsensová zábava je dílem nadčasovým.

Film uvede kino Ponrepo 8. ledna v rámci cyklu *Socialistická zábava jako fenomén doby*.

Revue na zakázku (Československo, Svaz sovětských socialistických republik, 1982), režie: Zdeněk Podskalský, scénář: Valerij F. Karen, Zdeněk Podskalský, Juraj Herz, kamera: Jiří Macák, střih: Eva Bobková, hudba: Vítězslav Hádl, hrají: Roza Rymbajeva, Jiří Lábus, Oldřich Kaiser, Jaroslav Vozáb, Milan Mach, Vladimír Šmeral, Helena Vondráčková, Karel Černochoch a další. Filmové studio Barrandov, Kazachfilm Almaty, 78 min.

Použitá literatura:

Alex Koenigsmark, Zdeněk Podskalský, *Lásky a nelásky, aneb, Není tam nahoře ještě někdo jinej?* Praha: Forma 1996, s. 126.

Robert Kolář, Když se točí *Revue na zakázku*. *Záběr: časopis filmového diváka* 15, 1982, č. 6 (26. 3.), s. 3.

Zdeněk Matějček, *Revue na zakázku*, *Květy* 32, 1982, č. 16 (22. 4.), s. 38.

Miloš Skalka, *Květy* 32, 1982, č. 41 (14. 10.), s. 39.

Poznámky:

[1] Alex Koenigsmark, Zdeněk Podskalský, *Lásky a nelásky, aneb, Není tam nahoře ještě někdo jinej?* Praha: Forma 1996, s. 126.

[2] Zdeněk Matějček, *Revue na zakázku, Květy* 32, 1982, č. 16 (22. 4.), 1982, s. 38.

[3] Miloš Skalka, *Květy* 32, 1982, č. 41 (14. 10.), s. 39.

[4] Alex Koenigsmark, Zdeněk Podskalský, c. d., s. 129.

[5] Tamtéž, s. 128.